Nógrádi Gábor

Az emelkedő ingerküszöb

Közhely, hogy a gyerekek, fiatalok ingerküszöbe ma kilométerekkel magasabban van, mint a szüleik, s pláne a nagyszüleik generációjáé. Ennek egyszerű, de szemléletes példáját adja a fővárosi vagy vidéki kisvárosi író–olvasó találkozók diák közönsége. Budapesten csak akkor lehet a jelen-lévők figyelmét lekötni, ha szorosan az érdeklődési körükbe vágó témákról, celebekről, filmekről, vagy éppen számukra népszerű könyvekről folyik a szó. Minden más információt, érintse az közvetve életük legfontosabb problémáit vagy jövőjüket, szakmaválasztásukat, karrierjüket, boldogulásukat és boldogságukat, figyelmetlenség, érdektelenség kísér. Ide-oda néznek, beszélgetnek, mocorognak. A vidéki találkozókon résztvevők többsége még figyel az új információkra, nézőpontokra, vagy a jelenlévő író (vendég, „híres ember") iránti érdeklődés nagyobb, esetleg fegyelmezettebb nevelést kapnak.

Ez persze nagyon szűkített példa, de a tény, tény. És kérdés, hogy ez hogyan befolyásolja majd jövőjüket, életüket, sorsukat – sorsunkat? Hogyan befolyásolja az adott fővárosi vagy vidéki személy felnőtt életútját? Vajon ismét a fővárosiak vannak előnyben, és ők érzik a szupermagas ingerküszöbükkel a jövő elvárásait? A történelem eddigi menetében ez így volt: a városiak mindig előnyben voltak a vidékiekkel szemben a társadalmi haladást, a társadalmi karriert, az élethasználat előnyeit nézve, és hátrányban voltak a tehetség kibontakozását, a valódi értéket, a legmagasabb nemzeti teljesítményt tekintve.

Petőfitől Aranyig, Adytól Juhász Ferencig vidéki emberek emelkedtek a zsenik színvonalára, és József Attila is egy marginális helyzetű pesti lakos volt, ami közelebb állt a vidéki marginalitáshoz, és nem tekinthető tipikus fővárosi indításnak.

Úgy látszik a természet törvénye a társadalomban is törvény néha: a magból csak természetes környezetében, egy bizonyos törvényszerűen meghatározott idő alatt lesz termés. Fel lehet gyorsítani a paradicsom vagy paprika érlelését, talán a végeredmény még nagyobb és élénkebb színű is lesz, de semmiképpen sem olyan jó ízű, mint egy hagyományos módon létrehozott termés.

Megjegyzem: az ingerküszöböt nem lehet csökkenteni semmiféle szülői, pedagógusi dörgedelemmel. Csak az adott személyek legérzékenyebb pontját érintő témák éles feltevésével lehet áttörni az érdektelenség falát. Ez a halál, a szerelem, a siker vagy ehhez kapcsolódó témák. Ezzel az ingerküszöb fölé kerülhetünk. Kérdés: meddig?